

050200/03

Vojenský referát
Ústředního národního výboru hlavního města Prahy
(1940) 1945–1948 (1953)

přírůstkové číslo AMP:

sign. AMP: POM 153

Tomáš Rataj

Praha 2000

Obsah

Úvod	IV
I. Správní vývoj vojenského referátu ÚNV	IV
II. Písemnosti vojenského referátu ÚNV	VI
Vojenský referát ÚNV - inventární soupis	1
SPISY	1
Organizační věci	1
Pamětní medaile	3
Ubytování vojska	4
Státní vyživovací příspěvek	5
Příkázání místností, svolení k pronájmu	5
Odvody branců	23
Válečné škody	24
Evidence koní a dopravních prostředků	24
Pokuty	27
Údržba budov	33
Zábor budov	36
Cesty do ciziny	39

Úvod

I. Správní vývoj vojenského referátu ÚNV

Jedním z referátů pražského magistrátu, resp. Ústředního národního výboru, jejichž písemnosti jsou v Archivu hl. m. Prahy dochovány pouze v malém vzorku, patří **vojenský referát**. Existoval již před druhou světovou válkou (referát VII) jako orgán státní správy na úseku branné agendy a některých dílčích oblastí vojenské správy. Konkrétněji vypadaly jeho kompetence takto:

1. provádění branného zákona č. 193/1920 Sb. a branných předpisů (soupis odvodem povinných mužů, odvody, evidence záložníků, odklady činné vojenské služby a vojenského cvičení, zařazování do náhradní zálohy, povolování sňatků odvodem povinných mužů, trestní řízení správní ve věcech vojenských)
2. soupis, třídění a evidence motorových vozidel a koní
3. právní agenda ubytování vojska
4. opatřování přípráže vojsku
5. správa městských kasáren a jiných objektů sloužících vojenským účelům.

Úloha vojenského referátu se proměnila během německé okupace. Po likvidaci čs. armády v jeho agendě převládalo zajišťování potřeb říšské branné moci a věci náhrad válečných škod. V únoru 1942 byl přejmenován na **referát pro brannou moc (Wehrmachtreferat)**.

Po skončení druhé světové války se obnovenému **vojenskému referátu ÚNV** vrátily funkce podle branného zákona. Navíc mu byla svěřena pravomoc zajišťování a přikazování volných provozoven a skladišť (zpravidla po Němcích) jednotlivým žadatelům, a také kompetence schvalovat pronájmy takových prostor a přikázat majiteli nemovitosti nájemníka z moci úřední (na základě zákona o obraně státu č. 131/1936 Sb., § 94 a 95, a vl. nařízení č. 82/1944 Sb., § 2 a 3). Kromě toho vojenský referát také posuzoval žádosti o státní vyživovací příspěvek (vojenské osoby a jejich rodinní příslušníci). Nadále zůstala velmi významnou agendou náhrada válečných škod.

V rámci tzv. Krosnářovy reformy (vstoupila v platnost 16. 8. 1948) byl vojenský referát včleněn do nově vytvořeného **referátu kultového, matričního a vojenského** jakožto **odbor vojenský**. Jeho struktura tehdy vypadala takto:

1. oddělení právní
2. oddělení válečných škod
3. oddělení vojenské
4. oddělení dopravních prostředků
5. oddělení vyživovacích příspěvků
6. oddělení ubytovací.

Při zásadní reorganizaci tzv. lidové správy v roce 1949 (v Praze s platností od 1. 4. 1949), kdy zanikl starý magistrát a byl nahrazen novým aparátem Ústředního národního výboru, zanikl i tento nový referát. Vojenská agenda přešla na nově vzniklý **referát pro všeobecné vnitřní věci ÚNV**. Během roku 1950 přešla společně s bezpečnostní agendou na další nástupnický orgán – **referát pro vnitřní věci a bezpečnost** (od r. 1952 **referát pro vnitřní věci**), resp. v jeho rámci na *oddělení správní (III/1)*. V průběhu těchto prudkých kompetenčních a organizačních přerodů byla ovšem oddělena agenda odvodů branců, evidence záloh a další

specificky armádní věci, které přešly na nově budovanou síť **vojenských správ** (krajských, okresních, obvodních a městských). Na ÚNV zůstaly záležitosti jako přechodné ubytování vojenských osob, válečné škody nebo vyživovací příspěvky. I tyto kompetence však postupně mizely (zánikem, delimitací) – např. agenda náhrad válečných škod byla v r. 1952 přenesena na obvodní národní výbory (usnesení rady ÚNV z 26. 2. 1952).

Podle příslušných popisů činností lze usuzovat, že odbor pro vnitřní věci, který vznikl v r. 1954, již prakticky žádné vojenské agendy nevykonával (přestože spisové plány stále se znaky pro ně počítaly).

II. Písemnosti vojenského referátu

Písemnosti býv. vojenského referátu, uložené v Archivu hl. m. Prahy v pouhých 23 kartonech, jsou bezesporu jen malým torzem původní agendy. Pocházejí z let 1940–1953, tedy částečně přesahují existenci samostatného referátu. Po roce 1948 už vznikaly v rámci referátu pro (všeobecné) vnitřní věci a jeho nástupců. Z předchozího období jsou dochovány – opět v malém torzu – pouze spisy z let 1905–1920 (evidence branců, podací protokoly). Mezi lety 1920 a 1940 existuje tedy značný hiát, a proto se nezdálo účelným oba celky násilně slučovat, mj. vzhledem k odlišnému charakteru dochovaných písemností. Některé drobnosti k vojenské agendě z let 1951–1954 (věci branců) se nacházejí také ve fondu Odbor pro vnitřní věci NVP (inv. č. 1220–1222, sign. OVV-200.01–03), jedná se však o tajné a důvěrné spisy bezpečnostního referátu, nikoliv o materiály referátu vojenského.

Nejsou bohužel dochovány žádné pomůcky. Dále bychom ve fondu marně hledali materiály z běžné agendy odvodů – tyto materiály šly patrně spolu s pravomocemi na vojenské správy. Ve skupině **Organizační věci** se nacházejí především nejrůznější oběžníky a pokyny k úřadování, struktuře úřadu, zaměstnaneckým věcem a hospodaření; a to z let 1943–1949. Zajímavý dokumentární celek představují Návrhy na udělení pamětního odznaku druhého národního odboje z let 1946–1950 (skupina **Pamětní medaile**; inv. č. 12–13, 2 kartony). Čtyři kartony zaujímá agenda **Ubytování vojska** – tzn. spisy o přechodném ubytování cestujících vojenských osob v pražských hotelích z let 1947–1953 (především vyúčtování náhrad hotelům za tato lůžka). Pro tyto účely byl v roce 1948 pořízen seznam hotelů a nadměrných bytů (inv. č. 14). Nejrozsáhleji dochovanou řadou spisů jsou žádosti o **státní vyživovací příspěvek** vojenských osob, resp. jejich rodinných příslušníků, z let 1947 a 1948 (inv. č. 22–32, 11 kartonů). Zajímavou agendou, poněkud vzdálenou vojenským záležitostem, bylo **přikazování místností** (volných provozoven a skladů), většinou opuštěných či konfiskovaných po Němcích, individuálním žadatelům (většinou drobným živnostníkům), a **schvalování pronájmů, resp. přikazování nájemníků**; obojí komplementárně spojeno v jedné řadě z let 1945–1949. Bohužel je dochována ve větší úplnosti pouze z Prahy I (Staré Město) (inv. č. 33 a 34), jen několik případů z Prahy II (Nové Město) (inv. č. 35) a naprosté zlomky z Prahy V, VII, X, XI a XII (inv. č. 36–40). Jen malé zbytky máme zachovány z agend **Odvody branců** (některé normy a návrhy), **Válečné škody** (opět jen obecné spisy), **Evidence koní a jiných dopravních prostředků** (trestní spisy ohledně nepřihlášení koní k soupisu z let 1947–1949), **Pokuty** (vyúčtování), **Údržba budov** (vlastně jen spis o údržbě kasáren na Pohořelci z let 1940–1950), **Zábor budov** (složitá kauza hotelu Černý na Florenci, z let 1945–1950) a **Cesty do ciziny** (povolování vydání cestovních pasů osob podléhajících branné povinnosti, resp. určení prostředníka z jejich strany po dobu jejich nepřítomnosti – tj. osoby, která by za ně dostávala úřední poštu vojenského rázu).

Fond byl uspořádán v létě 2000.

Inv.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
Organizační věci				
1		Příprava rozpočtu - obecné pokyny, porady (na l. 1943-1949)	1943–1948	1
2		Různé oběžníky, pokyny - úřadování, agenda	1945–1947	1
3		Seznamy zaměstnanců, struktura	cca 1947	1
4		Oběžníky, pokyny - úřadování (sign. A2)	1948	1
5		Oběžníky, pokyny - zaměstnanecké věci (sign. A3)	1948	1
6		Oběžníky, pokyny - tiskopisy, tiskoviny, telefon (sign. A5)	1948	1
7		Oběžníky, pokyny - zákony a nařízení, závady (mj. příprava decentralizace) (sign. B1)	1948	1
8		Oběžníky, pokyny - kompetence, hospodaření, rozpočet (sign. B2)	1948	1
9		Decentralizace pracovních sil na ONV - seznamy, příprava, porady	1948–1949	1
10		Oběžníky, pokyny - sestavování rozpočtu	1949	1
11		Zpráva o činnosti vojenského odboru za r. 1948	[1949?]	1
Pamětní medaile				
12		Návrhy na udělení pamětního odznaku druhého národního odboje (sign. PM1-PM47)	1946–1950	2
13		Návrhy na udělení pamětního odznaku druhého národního odboje (sign. PM48-PM99)	1946–1950	3

Inv.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
Ubytování vojska				
14		Různé spisy k ubytování vojska, seznamy hotelů a nadměrných bytů	1947–1948	4
15		Protokol o ubytování vojska [kniha]	1949–1950	4
16		Směrnice k účtování náhrad	1952	4
17		Vyúčtování náhrad za ubytování vojska [složky V-18 až V-21]	1949–1950	4
18		Vyúčtování náhrad za ubytování vojska [složky V-22 až V-25]	1950	5
19		Vyúčtování náhrad za ubytování vojska [složky V-UV/3 až V-UV/11]	1952(–1953)	6
20		Vyúčtování náhrad za ubytování vojska [složky V-ubytování-1/53 až V-ubytování-6/53]	1953	6
21		Zajištění lůžek pro ubytování vojska [složky V-78 až V-89]	1949–1952	7
Státní vyživovací příspěvek				
22		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9209-9260]	1947	8
23		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9261-9300]	1947	9
24		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9301-9345]	1947	10
25		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9346-9400]	1947	11
26		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9401-9455]	1947	12
27		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9456-9505]	1947	13

Inv.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
28		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9506-9545]	1947	14
29		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9546-9618]	1947	15
30		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9090-9130]	1948	16
31		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9131-9170]	1948	17
32		Žádosti o poskytnutí státního vyživovacího příspěvku [čj. 9171-9208]	1948	18

Přikázání místností, svolení k pronájmu

33		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha I (čp. 298, 387, 436, 655, 1001, 1003, 1006, 1007, 1011, 1013, 1016, 1020, 1021)	1945–1949	19
34		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha I (čp. 1022, 1023, 1025, 1026, 1028, 1030-1032, 1034, 1036, 1044, 1047-1049, 1057, 1060, 1062, 1064-1068, 1070, 1073, 1075, 1078, 1079, 1081, 1082)	1945–1949	20
35		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha II (čp. 122, 428, 832, 846, 976, 1042, 1237, 1282, 1337, 1465, 1757)	1945–1949	21
36		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha V (čp. 38)	1945–1949	21
37		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha VII (čp. 234, 501, 514, 563, 614, 815)	1945–1949	21
38		Přikázání místností, svolení k pronájmu	1945–1949	21

Inv.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
		[sign. C6] - Praha X (čp. 101)		
39		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha XI (č. nouz. 31)	1945–1949	21
40		Přikázání místností, svolení k pronájmu [sign. C6] - Praha XII (čp. 655, 816)	1945–1949	21
41		Žádosti o přidělení provozovny - bez specifikace domu	1948	21
42		Seznamy firem, kterým byly r. 1945 přikázány prostory po Němcích (v souvislosti s chystanou likvidací těchto firem) [sign. C5/1]	1948	21
Odvody branců				
43		Obecné spisy o odvodech branců - směrnice, pokyny, návrhy [sign. C1]	1945, 1948	22
Válečné škody				
44		Obecné spisy ohledně náhrad za válečné škody - pokyny, návrhy, jmenování komise, formuláře [sign. C2]	1948–1949	22
Evidence koní a dopravních prostředků				
45		Převážně trestní spisy - nepřihlášení koní k soupisu (též zlepšovací návrh na zlepšení evidence) [sign. C4]	1947–1949	22
Pokuty				
46		Vyúčtování pokut ve prospěch státu [složka V-180]	1945–1948	22

Inv.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
Údržba budov				
47		Údržba kasáren na Pohořelci (většinou vyúčtování oprav)	1940–1944	23
48		Údržba kasáren na Pohořelci (většinou vyúčtování oprav, přiznání k činžovní dani)	1945–1950	23
Zábor budov				
49		Zábor hotelu Černý, Na Florenci 25 a 27 (čp. 1324 a 1333) pro Ředitelství státních drah	1945–1950	23
Cesty do ciziny				
50		Povolování vydání cestovních pasů, určení prostředníka [vzorek]	1946–1947	23

Název archivu:	Archiv hl. m. Prahy
Název fondu:	Vojenský referát ÚNV hl. m. Prahy
Značka fondu:	050200/03
Lokace:	Chodovec, D53
Časový rozsah:	(1940) 1945–1948 (1953)
Počet inventárních jednotek:	50
Počet evidenčních jednotek:	23 kartonů
Fond uspořádal:	Mgr. Tomáš Rataj
Inventář sestavil:	Mgr. Tomáš Rataj
Počet stran:	VI+5
Grafická úprava:	Mgr. Tomáš Rataj
Inventář schválil:	
Vazbu provedl:	